

Mehmet Kayırcı / Türkiye

NİTELİKLİ EĞİTİME OLAN İHTİYAÇ

Bugün Türkiye'nin ve alem-i İslamın en önemli ve en öncelikli meselesi nitelikli eğitim ihtiyacıdır. Günümüzde Müslümanların yaşadığı toplumsal kargaşaların, ekonomik sıkıntılarının, ahlaki bozulmaların, sosyal hastalıkların temelinde nitelikli eğitimden uzaklığımız bulunmaktadır.

Nitelikli eğitim konusundaki ihtiyaç, eğitimin olmamasından değil; eğitim sistemlerinin maneviyattan yoksun, akıl ve kalbin birlikteliğinden uzak, eğitimin sadece dünyevi veya sadece uhrevi bir yapıya sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Halbuki ,bugün akılları ikna eden, kalplerde yankı bulan, zamanın ruhuna uygun, asrın gereklerini esas alan, dünya ile ukbayı beraber kucaklayan, dini, manevi moral değerleri önceleyen bir eğitim sistemine bütün insanlığın ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaç özellikle dünyevileşme belasından nesillerimizi korumak adına bütün alem-i İslamın en elzem ihtiyacıdır. İnanç yönü eksik ve manevi değerlerden uzak seküler bir eğitim yalnız müslümanların değil, tüm dünyanın en büyük problemidir.

Bediüzzaman Hazretleri bu hayati konuda, daha bu asrın başında alem-i İslam için, inanç merkezli bir eğitimin gerekli olduğunu belirterek; mevcut eğitimin yetersizliğini ifade edip, usuldeki problemleri tespit ederek çözüm yollarını göstermiştir.

Üstad Hazretleri mektebin fünûnunu, medresenin ulûmunu, tekkenin manevi terbiyesini esas alan bir eğitim anlayışının üzerinde ısrarla durmuştur. İslâm'ın 'nasıl' yaşanması gerektiğinden önce, 'niçin' yaşanması gerektiğinin anlatılmasının önemini sürekli vurgulamıştır. "Medenilere galebe çalmak, ikna iledir. Söz anlamayan vahşiler gibi icbar ile (zorlamakla) değildir."¹ cümlesini esas alan, iman hakikatlerini mutlak referans kabul eden, akıl ve kalbi birlikte tatmin ederek ittifaklarını sağlayacak bir eğitim modelini önermiştir. Bu düşüncesini kurumsallaştırmak için de Medresetüzzehra ismini verdiği bir üniversite projesini ortaya koymuştur.

Üstadın bu üniversite projesi, Avrupa'nın Osmanlı'yı, dolayısıyla İslam'ı mağlup edip, ortadan kaldırmak planına bir cevap ve bir çıkış niteliğindedir. Üstad bu projeye, kaynağını Kur'an ve sünnetten alan, çağın ihtiyaçlarına cevap veren, Müslümanları fikren, ilmen batı karşısında üstün konuma getirecek kuvvetli, nitelikli bir eğitimi gerçekleştirmek istiyordu.

Zira Üstad Bediüzzaman'ın gelecek tasavvuru, hakiki istikbal olan ahiretini kurtarmış imanlı, inançlı, ahlaklı, nitelikli nesiller yetiştirmeye yönelik idi. Onun eğitim anlayışının esası; akıl ile kalbi birleştirmek, özellikle son asırlarda aralarındaki ilişki maalesef iyice bozulan medrese, tekke ve mekteb kurumlarının birbiriyle barışmasını temin etmektir.

Çünkü, son dönemlerde kurulan Avrupai tarz mekteplerde okuyan gençler maddeci bir altyapıya oturtulmuş fenlerin tesiriyle itikadi yönden şüphelere düşüyorlar veya küfre

¹ Hutbe-i Şamiyenin zeyli

giriyorlardı. Medreselerde ise taassub yüzünden fenlerin isbat ettikleri şeyler bile şüpheyile karşılanabiliyor, reddeliyor veya bazen bu fenlerle meşgul olanlar tekfir edilebiliyordu.

İşte Üstad Bediüzzaman bu iki kurum arasındaki ihtilafı kaldırmak için dini ilimlerle, fen ilimlerinin imtizacını zaruri görüyor, Bu imtizac sayesinde medrese ve mektep arasındaki düşmanlığı kaldırmak, iki tarafında eksiklerini izale etmek, zenginliklerini ise paylaştırmak istiyordu.

Halbuki, ilhamını ta Ashab-ı Suffa döneminden alan medreselerde, 16. yüzyılın sonlarına kadar zamanın bütün ilimleri medrese dersleriyle beraber okutuluyordu. İslam tarihi boyunca muhakkik alimlerin hemen hemen hepsi, kalbî ve aklî ilimleri kendilerinde mezc ve derç etmişler, maneviyatı ihmal etmeden birçok alanda mütehasıs olmuşlardı. Bu konuda Fahreddin-i Raziler, Seyyid Şerif Cürcaniler, İmam-ı Gazaliler, El- Cezeriler, Biruniler, İbn-i Heyselmer gibi binlerce münevverî örnek verebiliriz.

Üstad Bediüzzaman da yeniden böyle ideal bir eğitim anlayışına dönüş için eğitim konusundaki düşüncesini şöyle formülize ediyordu: *“Vicdanin ziyası (onu besleyen, yol gösteren ışık), ulûm-u diniyedir (dini ilimlerdir, vicdan ancak bu yolla aydınlanır, mutmain olur ve etrafını da aydınlatır); aklın nuru fûnun-u medeniyedir (müsbet ilimlerdir ki, akıl da bunlarla beslenir ve tatmin olur). İkisinin imtizacıyla (birleşmesiyle) hakikat tecelli eder. (Gerçek ortaya çıkar). O iki cenah ile talebenin himmeti pervaz eder. (Akıl ve kalb aynı noktada birleşirse, insanın gayreti kanatlanır ve insanlık âlemi yüksek medeniyetlere uçar). İftirak ettikleri (birbirlerinden ayrıldıkları) vakit, birincisinde (sadece kalble hareket edenlerde) taassup; ikincisinde (kalbi ihmal ederek yalnız aklını esas tutanlarda) hile ve şüphe tevellüd eder (ortaya çıkar).”²*

Evet, Üstadın eğitim modelinde fen ilimleri ile din ilimleri beraber mezcedilerek okutulmalıdır. Bu beraberlik sadece görünüşte bir beraberlik olmamalıdır. Yani fen bilimleri okutulurken eğitimin her tabakasında her adımında bilimlere, imani bir nazarla, inanç perspektifinden bakan, bir eğitim anlayışı esas alınmalıdır ki; neticede, akıl ve kalp birlikteliği eğitim yoluyla sağlansın, talebenin zihnî ve ahlakî eğitimi birbirinden kopmasın, ayrılmasın.

Üstad Bediüzzaman, her şeyi ve her konuyu imanî bir pencereden ele alarak değerlendirmiştir. Eğitim konusuna da bütün Risale-i Nur Külliyyatının temel eksenini oluşturan mana-i harfî cihetiyle ve imanî bir nazarla bakmıştır. Kainatın Allahın kudret kalemiyle yazılmış bir kitap olduğunu söyleyip, kâinatın her tarafından,mesela, fizikden astronomiye, tıpdan, botanikten, zoolojiye, psikolojiden, sosyolojiye kadar bu fenleri akılları ikna, kalbleri tatmin eden bürhanlar olarak tevhide delil yapmıştır. Marifetullaha ve muhabetullaha ulaşmak için müsbet fenlerle din ilimlerini mezc etmiştir.

Mesela, bir gün yanına gelen lise talebeleri üstaddan şöyle bir talepte bulunurlar: "Efendim, mektebde, muallimlerimiz Allah'tan bahsetmiyorlar , bize Hâlıkımızı tanıttırınız " derler. Üstad onlara cevaben: “Sizin okuduğunuz fenlerden her bir fen, kendi lisan-ı mahsusuyla mütemediyen Allah'tan bahsedip Hâlıkı, yaradıcıyı tanıttırıyorlar. Muallimleri değil, onları dinleyiniz.”³ der.

² Münazarat,s.

³ Asa-yı Musa, s.14

Evet Üstadın eğitim anlayışında göre fenler, bilimler her şeyin yaratıcısı olan Rabbimizi, kainat vesilesiyle tanıma yollarıdır. Evrenin farklı bir yanını inceleyen her bir fen kendine has yapısıyla Allahın varlığına ve birliğine mükemmel bir delil ve Rabbimizin isimlerini gösteren muhteşem bir keşf edicidir. Her bir fen, her bir bilim, kendi mükemmel düzeniyle, harika ölçüleriyle, muntazam kanunlarıyla o düzeni kuran, o ölçüleri koyan, o kanunları yerleştiren ilim, irade ve kudret sahibi bir yaratıcıya işaret eder.

Evet, üstadın ifade ettiği bu eğitim anlayışı, eşyaya bakarken esma-yı ilahiyi gören, maddeye hikmet ve hayret nazarıyla bakan, hayatın arkasındaki kudret ve rahmet tecellilerini fark eden bir anlayıştır. Üstad bu noktayı şöyle açıklar: *“Cenab-ı Hakk'ın masivasına yani kâinata mana-yı harfiyle ve Onun hesabına bakmak lâzımdır. Mana-yı ismiyle ve esbab hesabına bakmak hatadır. Evet her şeyin iki ciheti vardır. Bir ciheti Hakk'a bakar. Diğer ciheti halka bakar. Halka bakan cihet, Hakk'a bakan cihete tenteneli bir perde veya şeffaf bir cam parçası gibi, altında Hakk'a bakan cihet-i istinadı gösterecek bir perde gibi olmalı. Binaenaleyh nimete bakıldığı zaman Mün'im, san'ata bakıldığı zaman Sâni', esbaba nazar edildiği vakit Müessir-i Hakikî zihne ve fikre gelmelidir.”*... Evet Maddiyata esbab hesabıyla bakılırsa cehalettir. Allah hesabıyla olursa, mearif-i İlahiyedir.”⁴

Sonuçta bu anlayış ve bakış mevcudatı sebeplere, tabiata, rastlantısal faktörlere havale etmez veya herşey kendi kendine oluyor düşüncesiyle kainata bakmaz. Aksine bu tarz bakış, imanî bir nazardan süzülen şuurla kainata baktığı için mevcudat üzerinde Rabbimizin murad ettiği hikmetleri, ibretleri görür ve neticede talebenin imanı sürekli inkişaf eder.

Üstad Risale-i nurun bu özelliğini şu cümlelerle açıklar: *“Risalet-ün-Nur, sair ulemanın eserleri gibi yalnız aklın ayağıyla ve nazariyle ders vermiyor ve evliya misillü yalnız kalbin keşif ve zevkiyle hareket etmiyor; belki aklın ve kalbin ittihad ve imtizacı ve ruh ve sair letâifin teavünü ayağıyla hareket ederek evc-i a'lâya uçar, taarruz eden felsefenin değil ayağı, belki gözü yetişemediği yerlere çıkar, hakaik-ı imaniyeyi kör gözlerine de gösterir.”*⁵

İşte inanç merkezli bu eğitimde, ne akıl susturulur ve ne de kalp ihmal edilir. Bilakis akıl ve kalb diğer duygularla birlikte beraberce olgunlaştırılır. Akıllar Allah'ı unutmayan modern bilimlerle nurlandırılıp kalpler de ilmî ve fennî hakikatlerle desteklenerek talebenin maddî ve manevî gelişmesinin önü açılır. Böylece dini, milli moral değerlere sahip, nitelikli ve yetenekli nesiller yetiştirilmiş olur.

Üstad Bediüzzaman, bu metoduyla sadece teori düzeyinde kalmayan, uygulamada ve pratik hayatta yüz binlerce insanın hayatlarıyla şahid oldukları harikulade muvaffakiyetli sonuçlar veren bir eğitim modelini ortaya koymuştur.

Netice olarak,

İnsanlığın emsali görülmedik ma'nevî felâket ve helakete maruz kaldığı şu son yüz yılda, bütün hayatını ve tüm varlığını iman ve Kur'an davasına vakfeden Bediüzzaman Hazretleri: *“Bizim düşmanımız cehalet, zaruret (fakirlik) ve ihtilafıdır.”* diyerek ve bu üç düşmana karşı da; ancak marifet, sanat ve ittifak silahlarıyla mücadele edilebileceğini beyan etmiştir. Üstad en büyük ideali olan Medresetüzzehra projesiyle mektebin funununu, medresenin ulumunu, tekkenin manevi terbiyesini bir araya getiren, akıl ve kalbin ittifakını sağlayacak eğitim anlayışının gerekliliğinin üzerinde ısrarla durmuştur.

Zira, modern bilimlerin imani ve islami bir bakış açısıyla okutulmasının gerekliliği; ayrıca dini ilimlerin de fenni ilimlerle takviye edilmesinin zarureti ortadadır. Dolayısıyla eğitimde

⁴ Mesnevi-i Nuriye, s. 43-44

⁵ Sikke- i Tasdik-i Gaybî, S.186-187

6.Milletlerarası Risale-i Nur ve İttihad-ı İslam Semzpozzyumu
<http://ittihadsempozyumu.com>

sadece dünya veya ahiret hayatının kazanılması hedeflenilmemeli, İslâm'ın çerçevesini çizdiği denge içinde hem dünya hem de ahiret hayatının kazanılması amaçlanmalıdır.

Eğitimin temel referanslarını iman esasları oluşturmalıdır. Zira Üstadın belirttiği gibi milletin ihyası ancak dinin ihyasıyla mümkündür.⁶Özellikle İmanın ve islamın nasıl yaşanmasından ziyade niçin yaşanması gerektiğinin ispatı ve izahı ikna edici delillerle yapıp bu nokta ihmal edilmemelidir.

Dua ile bitirilebilir.

⁶ Lemaat